

de altfel se și întâmplă adesea: „Я там была, мѣд-вино пила, по губам телко в рот не попало“¹; „В городи я была, мѣд пила, а рот кривый, а чашка с дырой, в рот не попало“².

Același lucru poate să-l facă și povestitorul român, adaptînd formula atunci cînd conținutul ei nu mai corespunde cu momentul relatării basmului.

Oricare ar fi cauzele schimbării survenite însă, distrugerea rimei în formula lui E. Fieraru constituie un fapt și el trebuie consemnat ca atare, cu atît mai mult cu cît nu este singurul, fenomenul respectiv fiind deosebit de frecvent mai ales în formulele mediane.

Formule mediane

Formulele mediane tradiționale, atît cele *externe* cît și cele *interne*, în comparație cu celelalte tipuri de formule, s-ar părea că dovedesc în repertoriul povestitorilor contemporani o mai mare viabilitate, ele putînd fi întîlnite chiar și atunci cînd formulele inițiale sau cele finale lipsesc din basm. Această impresie se datorează faptului că formulele mediane tradiționale sînt mult mai numeroase și mult mai variate. Dacă, de pildă, formulele inițiale se reduc ceau în ultimă instanță la două tipuri (formule „temporale“ și formule „topografice“), iar formulele finale se grupau în jurul elementului P („prezența“ povestitorului la nuntă), formulele mediane cunosc, în cadrul celor două grupe de bază (*formule externe* și *formule interne*), șapte subgrupe distincte.

În al doilea rînd, conservarea formulilor mediane în basmele contemporane se datorează și faptului că ele îndeplinesc funcții mult mai diverse, legate de multitudinea de momente care apar în cursul narațiunii. În timp ce formula inițială este legată exclusiv de momentul începerii basmului, iar cea finală, de momentul încheierii lui, ocaziile care favorizează folosirea formulilor mediane sînt multiple. Un povestitor, de exemplu, poate să treacă peste momentul începerii basmului fără a-l marca prin formulă, pe care, să presupunem, a uitat-o sau nu a știut-o niciodată. Este foarte puțin probabil însă ca, din cele șapte momente punctate în basmul tradițional prin formule, povestitorul contemporan să nu aleagă măcar unul pe care să-l fixeze într-o formulă. Prin urmare, superioritatea formulilor mediane față de celelalte tipuri de formule, în ceea ce privește viabilitatea lor în basmele contemporane, este numai aparentă; dacă raportăm numărul formulilor mediane din basmele contemporane la numărul situațiilor în care ele erau folosite în basmele din colecțiile clasice, constatăm că povestitorii contemporani marchiază prin formule mult mai puține momente.

Așadar, ca și în cazul celorlalte formule, majoritatea tipurilor de formule mediane tradiționale s-au menținut pînă în zilele noastre, dar și aici, cantitativ vorbind, are loc un proces de sărăcire, repertoriu fiecărui povestitor fiind în general foarte redus.

¹ Ibidem, I, p. 45.

² N. E. Onciukov, *Северные сказки*, Petersburg, 1903, nr. 120; cf. nr. 79.